

Fra Seest Sogn.

Af Aug. F. Schmidt.

I

Ribe Amt er det eneste jydsk Amt Syd for Limfjorden, der i Udstrækning naar tværs over hele Halvøen. Amtets Vestside beskylles af Vesterhavets Bølger, medens det i Øst ender i en Spids, der naar til Kolding Bygrænse og altsaa har temmelig nær Forbindelse med Kolding Fjord og Saltvandet fra Havet paa Jyllands Østside. Den østligste, stumpe Spids af Ribe Amt udgøres af *Seest Sogn*, Andst Herreds Forpost i Øst. Sognet er kilet ind mellem to af Vejle Amts Herreder, i Nord Brusk Herred, i Syd Nørre Tyrstrup Herred, og i Nutiden er dets Østparti bebyggelsesmæssigt og administrativt gaaet i et med Kolding By.

Dets Jordoverflade er afvekslende og frugtbar og ofte af stor landskabelig Skønhed. Jorderne er til Dels bakkede, f. Eks. ved Bondebjerg og Ravnsbjerg. Præstegaardens Skov paa Ravnsbjerg er et yndet Udflugtssted for Koldingensere.

Paa Seest Sogns Jorder har der boet Mennesker fra ret gamle Tider. »Brandpletter« fra Tiden o. 400 f. Chr. F. er fundet i Jorderne Syd for Kolding Aa, paa Hollænders Teglværk, paa Kongehusets Mark, paa den ny Kirkegaard, paa Stejlbjerg, ved Skyde-

selskabets Bane og paa I. A. Hansens Teglværker i Seest. De store Marker Syd for Aaen, strækkende sig fra Brændkær til Seest, er en Egn, der, som Brandpletterne viser, har haft en tæt Bebyggelse. Paa dette Omraade maa det *ældste Kolding* antages at have ligget — allerede for ca. 2000 Aar siden. Brandpletter er Jernalderens karakteristiske Begravelsespladser, uanselige, sorte, meget kulholdige Pletter, i ringe Dybde — til en halv Meter under Jordoverfladen, — oftest runde, $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{3}$ m i Tvær-snit, 0,10—0,25 m dybe. Stundom findes flade Sten i Bunden og til Dække. Brandpletter indeholder samtlige de fra Ligbaalet samlede Rester, Kul, Aske, forbrændt Jord, Smaasten og de brændte Ben, samt uden Orden liggende Oldsager, flere eller færre, hele eller sønderbrudte. Undertiden findes noget af Baallaget samlet i et Lerkar, det øvrige udenom¹). — Det maa være saadanne Lerkar, der iflg. Trap⁴, VIII, S. 575, angives at være opgravet paa en Mark hørende til Seest. Tallet opgives til mindst en Snes ret store Lerkar, mulig fra Jernalderen. Derimod har Gravhøje ikke med Sikkerhed kunnet paavises i Sognet, der i Oldtiden har været dækket af Skov paa de fleste af sine bakkede og tit tunge, stærkt lerede og kolde Jorder. Et af de Omraader udenfor den gamle Kolding Bygrænse, hvor Folk i den senere Oldtid og i Vikingetiden havde fæstet Bo, var bl. a. paa de Dele af det nuværende Seest Sogn, der grænser op til Kolding og til Vonsild Sogns Grund i Øst.

Som Tiden er gaaet, har Oldtidsfolket ved Kolding og Seest ryddet mer og mer Skov for at tage Jord ind til Opdyrkning. Rydningen er Aarhundrederne igennem energisk blevet fortsat ikke alene

her Syd for Kolding Aadal, men næsten overalt i Andst Herred, hvor der i den ældste Middelalder blev opdyrket mere Land forholdsvis end i Koldinghus Amts øvrige Herreder.

I de første Aarhundreder efter Chr. F., vel snarest o. 300, blev anlagt den Landsby, som nu hedder *Seest*. Det er en -sted-By (dens gamle Navneform var *Seested*, allerede 1428 afsvækket til *Seest*). I omved 1600 Aar har her' altsaa været en navngiven Bebyggelse. Forstavelsen i *Seest* er den samme som i de fem Landsbyer med Navn *Serup* og i *Sehested* Syd for Dannevirke. Rodordet antages at svare til den i Middelalderen kendte Form »sæ«, der endnu er bevaret i Stednavnet *Sæby*. Den oprindelige Betydning af »sæ« er »Indsø«, »Sumpland«, og denne Betydning passer fortræffelig paa *Seest*, der ligger tæt ved Kolding Aadal, som i Oldtiden var en »Indsø« til Kolding Fjord. Lignende Tilfælde kan paa-vises ved de fem *Serup*'er og ved *Sehested* nær *Ejderen*. Betydningen af Navnet *Seest* maa da være »Bebyggelsen ved Søbredde«. Endelsen -sted forklarer sig selv²).

Seest har fra tidlig Tid været delt i to Samlinger af Gaarde, der laa saa nær hinanden, at de kunde siges at være een By, som man officielt benyttede det samme Navn for: *Seest*, men til daglig kaldte *Overholm* og *Nederholm*. Ikke helt nær ved de to Gaardbebyggelser blev i det 12.—13. Aarhundrede opført en *Kirke* (i romansk Stil), der har en udmærket, central Plads i Sognet, hvis Grænser maa have været nogenlunde fastlagte, da Kirken blev bygget og fik sin Beliggenhed bestemt med Hensyntagen til Sognets daværende Udstrækning.

Tager man med Vejen fra *Seest Kirke* vestpaa

til Gjelballe, kommer man til Landsbyen *Vranne-rup*, en lang Rækkeby beliggende i den vestligste Spids af Seest Sogn og anlagt i Kanten af en Skov, der til Landets Pryd strækker sig fra Koldingdalen og sydpaa til Skanderup. *Vrannerup* (1610 *Wran-drup*) er en Torpby, anlagt i den ældre Middelalder, o. 1000—1200. I Ordets Forled indgaar et Mandsnavn, *Vrani*, medens Endelsen *-rup* (af *thorp*) betyder »Udflytterby«, »Samling af Gaarde og Huse« el. lign. En Nybygger har anlagt en Landsby her mellem Seest Mølleaa, Kolding Aadal og Skoven i Vest.

Den skønnest beliggende Bebyggelse i Seest Sogn er uden Tvivl *Hylke*, der har sin Beliggenhed nede mellem Bakkerne ved Vejen fra Seest til Skanderup. Stednavnet *Hylke* optræder hyppigt nær Vandmøller, Kær eller Kilder. I jyske Dialekter findes et Ord: *holk*, der betyder »udhulet«. Den oprindelige Form for en Brønd var en udhulet Træstamme i et Vandhul; en saadan Brønd hedder *Holk* eller *Hulk*, og *Holk* kendes endnu i Dialekterne i Betydning af »et Vandhul«. I Norge kendes *holka* i Betydning af en »Fordybning i Landskabet«. Disse Betydninger svarer godt til *Hylkes* Beliggenhed, og det er uden Tvivl selve Dalens Navn (*æ hy'lk*), der er blevet overført paa Bebyggelsen, som nu findes her i Aadalen ved Seest Mølleaa. 1868 benævnes *Hylkehuse* ogsaa *Klattruphuse*, et Navn, der i hvert Fald nu er gaaet ganske af Brug³). Samlinger af Gaarde og Huse er: *Seest Overholm*, *Seest Vester-skov*, *Seest Østerskov* samt *Munkensdam*, der ligger nær ind til Kolding By. Efter Svenskekrigen 1657—60 angives i Synet over Kongens Damme, at *Munkensdam* var ganske øde, baade Dæmning, Sil og

Post. Navnet Munkensdam (nu et Villakvarter under Kolding) er Vidnesbyrd om, at her har været en Dam i Middelalderen. Da hørte det nemlig til Munkenes Gerning at interessere sig for Fiskeri. »Munkens Dam« er altsaa en Betegnelse, der er bevaret paa en Fiskedam i Munkenes Tid, og igennem Tiderne er den fæstnet til et Stednavn. Den gamle Dam var antagelig den, der blev ødelagt i Svenskekrigen, da saa mange Fiskedamme blev raserede. Den store Dam og Den lille Dam paa Vrannerup Mark blev ogsaa ganske ødelagt i Krigen 1657—59⁴).

I Markbogen fra 1683 findes nævnt en hel Del Marknavne fra Seest Sogn, og i Nutiden kendes der ogsaa en Del Betegnelser paa Byjorderne. Hertil kommer saa en Række Gaardnavne, hvoraf flere er ret interessante. Navneled som *Skov-* og *Holt-* indgaar i slet ikke saa faa af Sognets Mark- og Gaardbetegnelser, hvilket er et Vidnesbyrd om megen Skov- og Kratbevoksning i ældre Tid (Holt betyder »lille Skov«), hvad ogsaa var at vente, da Størsteparten af Seest Sogn i tilstrækkelig gamle Tider har været skovklædt. I Præsteindberetningen 1638 fra Sognet oplyses, at der ligger en Skov Syd for Seest, der »er den eneste By« i Sognet. Præsten nævner endvidere, at der her er tvende Bjerge, kaldet Jorbesbjerg og Pugdalsbjerg⁵).

II.

Seest Sogn bestod i 1683 af »tvende Rækker«: *Overholm* og *Nederholm*, der begge — som foran nævnt — laa noget fra Kirken. *Nederholm* havde da 13 Gaarde med 78,28 Tdr. Hartkorn, 417,7 Tdr. Land dyrket Areal. *Overholm* bestod af 14 Gaarde

med 70,92 Tdr. Htk. samt 2 Huse med 0,04 Tdr. Htk. Anden skyldsats Jord 14,61 Tdr. Htk. 85,57 Tdr. Htk. ialt. 394,5 Tdr. Land dyrket Areal. *Seest Mølle*, 1 Gaard havde 1,02 Tdr. Htk. 8,7 Tdr. Land dyrket Areal. *Ialt*: 28 Gaarde. 150,22 Tdr. Hartkorn. 2 Huse med Jord. 0,04 Td. Htk. 164,87 Tdr. Htk. tilsammen. 820,9 Tdr. Land dyrket Areal.

Vrannerup, der i 1683 hørte til Harte Sogn, havde da 5 Gaarde, 34,22 Tdr. Htk., 7 Huse med 2,67 Tdr. Htk. Anden skyldsats Jord 0,17 Td. Htk. Ialt 37,06 Tdr. Htk. 281,2 Tdr. Land dyrket Areal ⁶⁾.

Til Overholm hørte 1683 9 Indtægter, til Nederholm 11. De to Bebyggelser bestod af 2 Ejerlav, hver med sine Marker; de angives 1683 at have 18 Ottinger, hvad der er meget lidt, da Byerne havde 812 Tdr. Land, det giver ca. 45 Tdr. til hver. Hvis Tallet 18 er rigtigt og gælder for begge Byer tilsammen, da har her i Middelalderen fundet en meget betydelig Forøgelse af Agerjorden Sted. De to Byer laa temmelig nær hinanden mod Nord i Sognet og nordlig i deres Mark. Syd for dem ligger ikke saa lidt Jord, som tildels endnu bærer Skov, den er vel først sent taget under Plov. Da Seest S. synes at have meget Agerland i Forhold til sit Ottingeantal, er Jorden her blevet sent opdyrket. Dette er let forstaaeligt, naar man betænker, at den bakkede Egn her var skovklædt, og med gamle Tidens Redskaber var det vanskeligt at opdyrke Lerjord og anden svær Jord. Derfor er de gode Jorder altid kommet sidst under Plov. 1683 var 21 % af Seest Sogns Tiliggende opdyrket, hvilket vil sige, at af Andst Herreds Sogne laa Seest i saa Henseende omtrent i Midten⁷⁾. Allerede ved Matrikuleringen 1688 var man klar over Jordernes Godhed her. *Svend Aakjær* har

beregnet⁸), hvor mange Tønder Agerjord der 1688 medgik til 1 Td. Hartkorn. Jorden deltes i Jylland i 6 à 7 Klasser. En Gennemsnitsværdiansættelse giver $7\frac{1}{2}$ Td. Land pr. Td. Htk. for hele Koldinghus Amt. Det bedste Sogn efter Aakjærs Beregning er Hornstrup med $4\frac{1}{2}$ Td. Ld. pr. Td. Htk. Derefter følger Seest med 5 Tdr. Land.

Udskiftningen i Seest begyndte, under Paavirkning fra Nabosognet Hjarup, tidlig. 1762 havde Lodsejerne i Overholm faaet delt Engene. 1775 blev fire Gaarde udskiftede i Seest, og i 1779 udskiftedes Vrannerup⁹). Der var da endnu kun det samme Antal Gaarde som i 1683. Seest havde 27 hele og halve Gaarde og Vrannerup 8 hele og halve Gaarde. Med Udskiftningen var Indledningen gjort til den store og gennemgribende Forandring, der betød et mægtigt Fremskridt for Bønderne. Sognet havde i 1769: 401 *Indbyggere*. Dette Tal var steget til 453 i 1787. 1801 var det nede paa 416, men i 1834 oppe paa 639. Og nu stiger Folketallet næsten uafbrudt. 1840 var det paa 711. 1845: 752. 1850: 742. 1855: 800. Ved denne Tid fandtes der i Sognet 48 Gaarde og 43 Huse, hvoraf 22 Gaarde og 11 Huse laa udenfor Byerne. Vi kan heraf lære, at Udskiftningen havde gjort gode Fremskridt i Sognet, der var paa 3841 Tdr. Land ($246\frac{3}{4}$ Tdr. Hartkorn). 1860 var dets Befolkningstal 835. 1870: 935. 1880: 1040. Da var Sognets Gaardantal 56; desuden 36 Huse med og 49 uden Jord. Seest var nu i fuld Gang med at blive en Forstad til Kolding. Udskiftningen fortsætter; der var i 1880 ca. 35 Gaarde og 31 Huse udenfor Byerne Seest og Vrannerup. 1890 er Folketallet nede paa 962, men i 1901 er det oppe paa 1073. Da var der i Sognet ialt 317 Gaarde og Huse. 1906

er Folketallet paa 1340. 1911: 1552. 1925: 2151. Sognets Areal var nu efter den ny Beregning: 2118 Hektar.

III.

Seest Sogn hørte oprindeligt til *Sønderjylland*, idet Syssegrænsen mellem Almind og Barved Sysler gik Nord om Sognet. De dybe Skove Syd for Kolding i Forening med Skodborg Aa har sikkert bestemt den gamle Herreds- og Syssegrænse, der fulgte Kolding Fjord og et Stykke af Kolding Aa til Seest Mølleaa, langs den sidste ind gennem Hylkedalen, i nogle Bugter gennem dybe Skove, over Gaarden Riglandseg og Staved Led til Skodborg Aa, som den saa fulgte den lange Vej til Vesterhavet. Med Sikkerhed kan selvsagt ikke paastaas, at Grænselinien var fastlagt netop saadan i Middelalderen, men det vides i hvert Fald, at Seest Sogn i den senere Middelalder og indtil 1566 regnedes til Hertugdømmet, og dette har rimeligvis været Tilfældet fra gammel Tid.

Længe før 1566 er der dog ved Kolding kommet betydelige Forskydninger. Den lille Købstad trængte til Udvidelser og fik i Middelalderen en Bymark Sonden for Aaen. Marken hed *Brændkær* og kom ved Pantsættelse 1427 og paafølgende fuldstændig Indløsning dermed ind under Kolding Byfred, hvorved den retsligt udskiltes fra Sønderjylland. Det næste, Kolding erobrede, var et Par af de Seest Marker, *Stejlbjerg* og *Husmers Toft*, og endelig lagdes Seest Sogn saa 1566 ind under Andst Herred og Ribe Stift. Men allerede 1576 var der Forhandlinger igen mellem Kong Frederik II og Hertug Hans i Haderslev om Grænselinien, der nok ikke har væ-

ret ganske fast bestemt. Man enedes da om at overgive Sagen til en Voldgiftskendelse af Kongens Svoger, Kurfyrst August af Sachsen. Spørgsmaalet blev saa afgjort paa et Møde 13. Juni 1576. Her udstedtes den saakaldte »Kolding Afsked«, hvorved Grænsen blev fastsat, som den var helt til 1864¹⁰).

I 1576 blev Seest Sogn altsaa overdraget til Kongen og derefter lagt under Koldinghus Len. Det blev et eget med Vonsild og Dalby forenet Sogn, men en lille Del af dette, et Par Gaarde, deriblandt den senere benævnte *Skovdruplund*, hørte slet ikke ind under Koldinghus Rytterdistrikt eller dets Jurisdiktion, men under Tyrstrup Herred i Haderslev Amt. I gamle Tingbøger kaldes denne Jord »*den Hejls Jord*«, skønt den laa i Seest Sogn. I Andst Herreds Tingbog 14/1 1664 forklares, at denne Jord har ligget til Mads Poulsens Gaard i Hejls Sogn i Nørre Tyrstrup Herred, men blev udlagt til Præsten i Kolding, Ancher Sørensen, Borgmester Morten Panch m. fl. for Gæld, og de skødede Jorden til Kornetten Adolf von Dina, fra hvem det gik til andre Ejere, men stadig stod denne Jord under Tyrstrup Herred i Haderslev Amt¹¹).

Ved Grænsedragningen efter Krigen 1864 kom de ovenfor omtalte Gaarde, der hørte til Nr. Tyrstrup Herred, til at høre til Seest Sogn. Ved samme Lejlighed fik Ribe Amt til Erstatning for de afstaaede kongerigske Enklaver i Tønderegnet foruden de slesvigske Dele af Seest Sogn ogsaa de slesvigske Dele af Vamdrup Sogn, medens Nørre Tyrstrup Herred blev lagt under Vejle Amt.

1714 forenede Kong Frederik IV *Vrannerup By* med Seest Sogn Øst for Seest Mølleaa, der danner Skel mellem Vrannerup og Seest. Vrannerup havde

hidtil hørt til Harte Sogn i Brusk Herred Nord for Kolding Aadal. Det var i administrativ Henseende et Fremskridt at lægge Vrannerup til Seest Sogn, som denne Landsby var knyttet til i topografisk Henseende. Det var dog ikke paa alle Omraader, Vrannerup var forenet med Harte Sogn. Vrannerup hørte i hvert Fald iflg. Matriklerne fra 1600-Tallet til Andst Herred, men i kirkelig Henseende blev Landsbyen betjent af Harte Sogn. Her blev i Harte Kirke 1753 indrettet et Kapel til Hofjægermester v. d. Lieth med Hustru og Børn til Vrannerup Hovgaard. Dette Kapel blev nedlagt 1844.

Den dybe Slugt (med Seest Mølleaa i Bunden) mellem Vrannerup og Seest Bymarker har, som man vil forstaa, gennem lange Tider udgjort et Grænseskel. Indtil 1566 var den Grænseskel mellem Kongerige og Hertugdømme, og som et Slags Sogneskel fungerede Mølleaaen helt til 1714.

En gammel Maade at markere Sognegrænser paa var ved *Fløjer*. I Andst Herreds Tingbog 1670 spørger Herredsfogeden en Række Mænd, om det dem ikke udi Guds Sandhed fuldt vitterligt var, at Seest By ligger i Koldinghus Len i Andst Herred, og de Fløjer, som staar mellem Seest Mark og Vonsild Mark, Hjarup og Ødis Mark, gør Skel imellem Haderslevhus Len og Koldinghus Len og imellem Holsten (s: Sønderjylland) og Judland, hvilket de gestændige var. Senere er Fløjerne blevet ombyttede med store Stenpæle (Vildtbanepæle), hvoraf der endnu findes flere rundt omkring i Koldinghus Rytterdistrikt¹²).

I Tiden 1727—1851 laa Seest Sogn Syd for *Toldgrænsen*, idet denne det førstnævnte Aar blev lagt Norden om de fire Sogne: Skanderup, Vamdrup,

Hjarup og Seest. Af denne Grund er der knyttet en Del af den gamle Toldgrænses mange Smuglerhistorier til Seest Sogn. Herom kan man læse meget udførligt i Afhandlinger af *Søren Alkærsig* i Samlinger til jydsk Historie og Topografi (1904—05), III. Rk., Bd. 4, 97—174, og i Fra Ribe Amt 1905, 90—117. 1907, 124—156. 1911, 126—191. Endvidere har *Peter Eliassen* givet overmaade mange Oplysninger om Smugleriet i sine Bøger, ikke mindst i Hovedværket: »Kongeaen eller Den gamle Grænse« (1926), hvorfor der ingen Grund er til at skrive yderligere om dette underholdende Emne her¹³).

Det ses af det ovenfor udviklede, at et Sogn, der ligger i et Grænseomraade, i Tidens Løb ikke kan undgaa at blive udsat for en Del Forandringer i sit administrative Tilhørsforhold. Det er i Virkeligheden slet ikke saa lidt, Seest Sogn her har været udsat for i Aarhundredernes Løb.

Heldigvis er Faren for en Statsgrænse gennem Sognet nu fjernet, men paa anden Maade kan der jo altid ske Forandringer i et Sogns Grænseforhold, og ikke mindst naar Sognet skeller op til en Købstad, som Tilfældet jo er med Seest Sogn. Den gamle Bondeby Seest er forlængst bygget sammen med Kolding. Seest er nu en udpræget Villaby og en Bebyggelse, hvor mange Arbejdere ejer Huse med Haver. I længere Tid havde der været ført Forhandlinger om at indlemme visse Dele af Seest Sogn (som af andre Nabosogne) under Kolding Købstad. Indlemmelsen fandt saa Sted 1. April 1930. Der inddroges ved denne Lejlighed af Sognet til Købstaden ca. 205 Hektar, saa Seest Sogns Tilliggende er nu 1913 Hektar. Paa det indlemmede Omraade boede i 1928: 1473 Mennesker. Der indlemmedes da alt

Nord for Landevejen fra Ravensbjerghave mod Seest og endvidere en Strimmel paa 70 Meters Bredde Syd for Vejen. Hele Christiansminde indlemmedes ogsaa, og Skellet fortsætter nu langs Seestvej. Kun en enkelt Gaard, der i 1930 tilhørte J. Refslund, og som ligger i det indlemmede Omraade, hører stadig til Seest Sogn. Det er ikke mindst befolkningsmæssigt, at Indlemmelsen har været haard ved Sognet, naar man betænker, at 1473 Indbyggere i 1930 kom til at høre til Kolding.

Kolding Købstad fik 1. April 1930 efter Indlemmelserne af Arealer fra Sognene Dalby, Vonsild, Seest, Harte, Bramdrup og hele Kolding Landdistrikt sit Areal omtrent fordoblet, og Indbyggertallet blev øget med 5.290 Personer. Byens Indbyggertal var ved Indlemmelsen omkring ved 22.000¹⁴⁾. 15/6 1945 var det paa ikke mindre end 27.660.

NOTER

- 1) Georg Bruun: Kolding før 1700 (1933), 14—15.
- 2) Vilhelm la Cour: Geschichte des schleswigschen Volkes I (1923), 108. Kolding Folkeblad 28/12 1925. 5/5, 4/8, 24/9 1926.
- 3) Om Seest Mølleaa se mine Artikler i Kolding Folkeblad 29/7 1927 og Sønderjydske Maanedsskrift 1/12 1927, S. 82. Om Navnet Klattrup se Vejle Amts Stednavne (1944), 136.
- 4) P. Eliassen: Kolding fra Middelalder til Nutid (1908), 147.
- 5) Danske Samlinger 2. Rk. IV, 86. Om gamle Skove se endvidere Samlinger til jydsk Historie og Topografi 3. Rk. VI, 206—07. P. Eliassen: Historiske Strejftog i Koldingegnen (1923), 114. Jfr. min Bog: Skanderup Sogn (1926), 17—21. Iflg. Traps Danmark⁴ VIII, 574 var der i Seest Sogn 1919: 143 ha Skov, 3 ha Heder og Lyngbakker, Klitarealer og Stenmarker 2 ha, Vandarealer 9 ha.

- 6) Henrik Pedersen: De danske Landbrug (1928), 136—37.
  - 7) Henrik Larsen i Fra Ribe Amt 1938, 5, 7, 9, 13.
  - 8) Fortid og Nutid X, 225.
  - 9) P. Eliassen: Historiske Strejftog, 224, 226. Min: Skanderup Sogn, 76.
  - 10) P. Eliassen: Kolding fra Middelalder til Nutid (1908), 85. Kongeaaen eller Den gamle Grænse (1925), 14.
  - 11) P. Eliassen i Vejle Amts Aarbøger 1914, 171.
  - 12) Smsts., 125. 1947, 73.
  - 13) Supplerende Oplysninger om Toldgrænsen og Smuglerhistorier knyttet til Seest Sogn og nærmeste Omegn er givet af M. A. Ebbesen i Fra Ribe Amt 1940, 150—56 («Da de Seest Bymænd skyldtes for ulovligt Købmandskab»). Jfr. smsts., 156—59 («Galgen ved Hvolbøl»).
  - 14) Kolding Folkeblad 20/1 1930. Knud Hansen: »Kolding omkring 1930« (Vor By, Kolding, II, 1930, 6).
-